

Ліси зцілюють тіло, а книга - душу

БІБЛІОТЕРАПЕВТ

№ 5/6 (128/129) 2025

Видається з 1 жовтня 2014 року

Сайт Наукової бібліотеки libr.knmu.edu.ua

Архів «Бібліотерапевта» <http://repo.knmu.edu.ua/bibliotherapevt>

ЗМІСТ

ХАРКІВ МЕДИЧНИЙ

Іван Липа — лікар, просвітник, патріот:
сторінки з медичної історії Харкова

Л. Скрипченко.....С. 4-7

ПОДОРОЖНИК

Мандрівка в Шотландію: Единбург
(частина 1)

І. Киричок.....С. 9-11

ШКОЛА БІБЛІОТЕЧНОГО ЖУРНАЛІСТА

Коли технології зустрічаються
з бібліотечною душею:
(нотатки з професійного навчання)

І. Фурса.....С. 13

Лялька з характером і книгою:
цифрова історія бібліотекаря

О. Маніс.....С. 14

НАТХНЕННЯ

Неочікуване натхнення: Барбі у моєму житті

В. Віскова.....С. 16

ХРОНІКА ПОДІЙ

Травень-червень 2025 у світлі подій

О. Русанова.....С. 18-19

ХАРКІВ МЕДИЧНИЙ

ІВАН ЛИПА – ЛІКАР, ПРОСВІТНИК, ПАТРІОТ: СТОРІНКИ З МЕДИЧНОЇ ІСТОРІЇ ХАРКОВА

У 2023 році згідно Закону України «Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії» в Харкові перейменовано проїзд Братський 2-й на честь Івана Липи — вихованця Харківського університету, лікаря за фахом, письменника, державного та політичного діяча. Його ім'я відоме переважно у контексті українського національного руху кінця XIX — початку XX століття. Проте не менш вагомим є внесок Івана Липи у медицину Харкова, адже саме тут він сформувався як лікар та громадський діяч. У 2025 році виповнилось 160 років від дня народження видатного українця — у рубриці «Харків медичний» згадаємо про цю визначну особистість.

Іван Львович Липа народився 24 лютого 1865 р. в м. Керч у

незаможній міщанській родині. Його мати походила з козацького роду Житецьких, сподвижників гетьмана Івана Мазепи. У 1878–1887 рр. хлопець навчався в Олександрівській чоловічій гімназії в Керчі, згодом вступив на медичний факультет Імператорського Харківського університету (нині — Харківський національний медичний університет, ХНМУ), який став для нього не лише академічною альма-матер, а й осередком формування національної свідомості.

Харківщина відіграла помітну роль у становленні Івана Липи як особистості. На той час Харків був одним із провідних культурних центрів України, де активно розвивалося українське інтелектуальне середовище. Саме тут почав формуватися світогляд Липи: він відвідував українські зібрання, цікавився літературою рідною мовою, захоплювався театром. У студентському середовищі юнак вирізнявся своєю позицією — він не сприймав ідеї про другорядність української культури та не погоджувався з поглядами, що розглядали її у складі російської.

У Харкові Іван Липа долучився до гуртків української інтелігенції, яка захоплювалась самостійницькими ідеями. Саме тут разом з іншими студентами (зокрема, Миколою Міхновським) він став одним із засновни-

Іван Липа

ків «Братства тарасівців» (1891) — першої таємної української політичної організації, що пропагувала поширення ідей Тараса Шевченка, боротьбу за національне відродження та самостійність України. У Харкові Іван читав студентам Шевченка, влаштовував обговорення заборонених творів Куліша, Костомарова, готував просвітницькі матеріали. «Ми хотіли, щоб кожен українець у місті чи селі знав: його мова не сором, а честь. Його історія — не вада, а слава», — писав Липа у 1891 р., звертаючись до молоді. «Тарасівці» не лише розвивали культуру, а й виступали за піднесення ролі української мови в освіті та суспільстві, що було сміливим викликом імперській політиці того часу. У 1893 р. Івана Липу заарештували за народницьку і проукраїнську діяльність та

Іван Липа, 1881 р.

виключили з університету. Після 13 місяців ув'язнення ще 3 роки він жив під наглядом поліції в Керчі, а потім в Казані. Лише у 1896–1897 рр. студент завершив навчання на медичному факультеті Казанського університету та отримав диплом лікаря. Пізніше про цей період життя він написав: «Я скінчив середню й вищу школу, але найвищу освіту дістав у тюрмі».

Після закінчення навчання Іван Липа працював земським лікарем на Полтавщині, поєднуючи медичну практику з просвітницькою діяльністю: організовував санітарні лекції для селян, пропагував гігієну та здоровий спосіб життя. Лікар розглядав медицину не лише як професію, а як місію служіння народові.

У 1902 р. І. Липа переїхав до Одеси, де упродовж 16 років працював лікарем. У 1904 р. Іван Львович одружився з Марією Шепель-Шепеленко, філологом за освітою, походженням із

Іван Липа з дружиною
Марією Шепель-Шепеленко

старовинного українського роду. Дружина стала його надійною помічницею у громадській та літературній діяльності. Під час служби земським лікарем Іван

Липа побудував лікарню для незаможних жителів у с. Дальник (біля Одеси), де не відмовляв жодному хворому у безкоштовному прийомі. Ця лікарня збереглась і працює дотепер.

У вільний час І. Липа активно вів літературну працю: писав поезії, новели, казки та щоденно 33 роки — філософську прозу під назвою «Казка буття». Збірки «Оповіді про смерть, війну і любов», «Тринадцять притч» яскраво свідчать про його літературний талант, який проявився ще у підлітковому віці. Важливою частиною спадщини Івана Липи є його листування. У цих листах можна простежити ключові історичні події кінця ХІХ — початку ХХ століття та відчуті голос людини, для якої письмо було способом самовираження. У листуванні відображаються риси характеру та суспільна активність письменника. Так, у своєму листі до відомого історика, письменника та громадського діяча Д.Л. Мордовця в Санкт-Петербург Іван Львович писав: «Оце недавно прочитав в «Рус. Вedom.» статтю про літературний фонд... Моє завітне повсякчасне бажання, щоб українці заснували свій власний «Український літературний фонд», який би мав на меті допомагати всім письменникам, що пишуть українською мовою, де б вони не перебували і до якої б народності не належали... Коли ж таке буде неможливо, то просити в Києві, Одесі, Харкові окремі філії російського літературного фонду, а коли й таке буде неможливе, то всю справу перенесемо у Львів...». Залишивши Харків, Іван Липа підтримував тісний зв'язок із харківською інтелігенцією. Він листувався з викладачами, з харківськими народниками, які бра-

В останні роки життя
(початок 1920-х рр.)

ли участь у розповсюдженні українських підручників і нелегальної літератури.

Займаючись громадською та творчою діяльністю, І. Липа організував видавництво «Одеська літературна спілка», разом із дружиною видавав в Одесі альманахи «Багаття» (1905–1918), редагував тижневик «Українське слово», співпрацював з низкою часописів, серед яких «Нова громада», «Рада», «Громадська думка», «Українська хата» та ін., в яких друкував власні поезії, оповідання, повісті, нариси, казки та спогади. Був серед засновників першого в Україні культурно-просвітнього товариства «Просвіта». Будинок письменника в Одесі став осередком культурного руху Південної України. Його частими гостями були В. Самійленко, Г. Хоткевич, Г. Чупринка, О. Олесь, О. Маковей, М. Вороний та ін.

Викладачі та студенти Наукових курсів
українознавства у Львові, 1904 р.
(І. Липа - стоїть 5-й справа у 3-му рядку)

У 1917 р. Іван Липа обирався від Одеси делегатом до Центральної Ради, призначений українським комісаром міста, працював лікарським інспектором. Заснував єдине в Одесі українське видавництво «Народній стяг». На початку 1919 р. Іван Львович переїхав до Києва. З цього року він входив до складу ЦК Української партії соціалістів-самостійників. У період Української Народної Республіки Іван Липа очолював Управління культів при Міністерстві освіти, був членом Всеукраїнської національної ради та Ради Республіки. Як міністр культів ініціював перехід церковного діловодства на українську мову та підтримав закон про створення Української автокефальної православної церкви. З 1920 р. працював у комісії з підготовки Конституції УНР, був міністром охорони здоров'я, а з 1921 р. — головою Ради Республіки в екзилі (тобто у вигнанні), заснував українську благодійницьку організацію «Блакитний Хрест».

На початку 1922 р., після поразки визвольних змагань, Іван Львович оселився у м. Винники на Львівщині, де працював лікарем і вів літературну діяльність.

Будинок, в якому проживав Іван Липа у Винниках

Як приватний лікар мав медичну амбулаторію з вивіскою «Приймає. Д-р мед. Іван Липа», жив дуже

Табличка на будинку, де жив Іван Липа

скромно. Не полишав думок про родину — дружина Марія залишилася в Одесі, а син Юрій, у той час студент медичного факультету університету, навчався в Познані. З ними він підтримував зв'язок листуванням.

У листопаді 1923 р. стан здоров'я Івана Липи різко погіршився (з травня 1919 р. хворів на рак шлунка). Він помер 13 листопада на 58 році життя, похований у Винниках. У 1937 р. син Юрій установив пам'ятник

Могила Івана Львовича Липи на Винниківському цвинтарі

батькові на Винниківському цвинтарі, неподалік Стрілецької могили. Перед смертю Іван Львович, упорядковуючи свою літературну спадщину, зробив такий запис у щоденнику: «... чогось мені здається, що тринадцята дата буде

щастити мені і що саме в цю дату я маю вмерти». Микола Вороний, найближчий друг лікаря, присвятив йому поему «Євшан-зілля», в якій передав тугу Івана Липи за рідним краєм, дружиною Марією, якій влада забороняла залишати Одесу, сином Юрієм — у майбутньому лікарем, відомим українським громадсько-політичним діячем, письменником, публіцистом та одним із ідеологів української незалежності. Проте, оглядаючись на своє життя, І. Липа написав: «...Якби довелося наново вибрати шлях, то тільки цей і взяв би».

Лікар за фахом, публіцист за покликанням, державник і просвітник за переконанням, Іван Львович Липа залишив по собі велику спадщину — не лише медичні праці, а й велику кількість публіцистичних і філософських творів, у яких він досліджував питання здоров'я нації, фізичного та духовного гарту. Його життя — приклад того, як лікар може бути не лише фахівцем у своїй справі, а й моральним авторитетом, громадським лідером і захисником національних ідеалів.

І хоча доля Івана Львовича у зрілі роки була пов'язана з Одесою та Галичиною, саме Харків залишився точкою відліку його професійного та духовного шляху. «Харків відкрив мені очі на мою націю. Тут я вперше почув українське слово в університетських стінах», — писав він у спогадах. У листах до сина підкреслював: «Харківський медичний факультет дав мені не лише знання. Він дав мені совість». Для Харкова, міста з потужною медичною школою, постать І. Липи — надзвичайно важлива.

Проїзд Івана Липи — не просто нова табличка в частині міського

простору. Перейменування топоніму в Харкові є символічним поверненням ім'я людини, яка розпочала свій свідомий життєвий шлях саме в нашому місті. Це нагадування, що справжні герої – не завжди на постаментах, вони у наших підручниках, назвах вулиць і пам'яті.

Ім'ям видатного українця та-

кож названо провулок у Полтаві, вулиці в Одесі та Винниках, на честь Івана та Юрія Лип встанов-

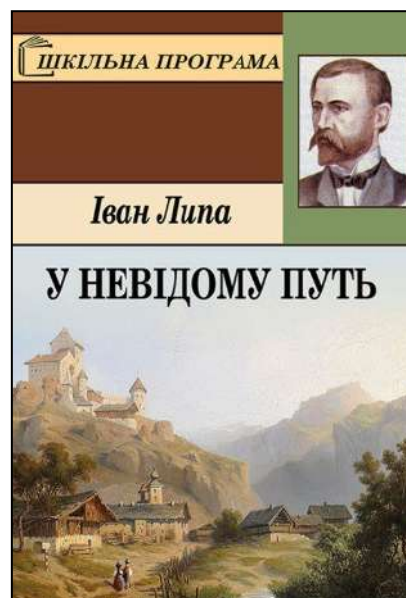
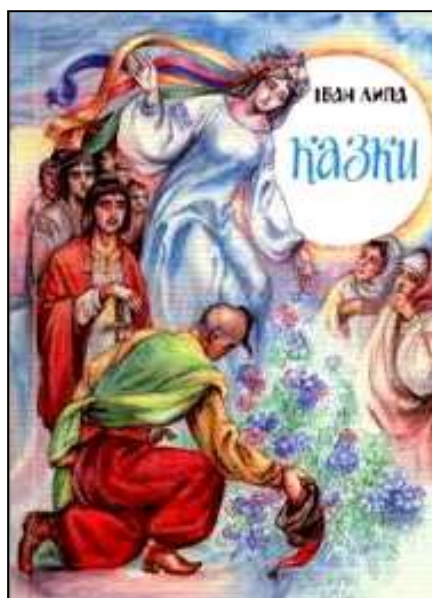
лено меморіальну дошку у с. Мачухи Полтавської обл.

Меморіальна дошка в Одесі

Меморіальна дошка у с. Дельник

Список використаної літератури:

*Усі фото взяті з відкритих джерел Інтернету

1. Стамбол І. І. Іван та Юрій Липи / І. І. Стамбол, С. В. Кучеренко. – Харків : Фоліо, 2019. – 121 с. : іл. – (Знамениті українці).
2. Половець В. Іван Львович Липа – громадський і політичний діяч: до 150-річчя з дня народження / В. Половець // Сіверянський літопис. – 2015. – № 6. – С. 197–201.
3. Комаринська З. Служив Україні та її народу [Іван Липа 1865–1923] / З. Комаринська // Феномен української інтелігенції в контексті глобальних трансформацій: до 100-річчя заснування ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»: матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (Покровськ, 9–10 квітня 2020 року). – Покровськ, 2020. – С. 92–95.

ПОДОРОЖНИК

МАНДРІВКА В ШОТЛАНДІЮ: ЕДИНБУРГ (ЧАСТИНА I)

Передостанній день травня 2025 року. Це був перший день короткої поїздки в Шотландію — лише на 4 дні. Переліт з Лондона до Единбургу впродовж однієї години внутрішнім рейсом авіакомпанії EasyJet (як казала знайома на такі рейси, «маршрутка з крилами») — і ми в столиці Шотландії. Капітан оголосив, що Единбург зустрічає нас не очікувано сонячною погодою — і це в країні, де через вплив океанічного клімату переважно прохолодно, хмарно, вітряно та постійно дощить (надихає, правда?).

Аеропорт Единбург

З аеропорту трамваєм ми дісталися міста. Воно зустріло нас будинками темного кольору, переважна більшість яких збудована не з цегли, як в Англії, а з блоків більшого розміру. Як з'ясувалось, багато будівель у старому місті Единбургу побудовані з темного вулканічного каменю, який називають віктонським базальтом або пігментованим сієнітом. Це природний камінь, який має майже чорний або темно-сірий колір. Саме він надає будівлям та вулицям характерного готичного, іноді навіть похмурого вигляду.

Цей камінь містить багато мінералів, які піддавалися впливу вологи, вітру й часу, через що він потемнів. Проте цей камінь дуже міцний і добре витримує особливий клімат Единбургу — дощі, холод та вітер. Його використовують для зведення замків, соборів, історичних будівель, і саме він створює той впізнаваний образ Единбургу — місто ніби зі старовинної казки з готичними силуетами.

Отже, через пів години ми вийшли біля центрального парку Princes Street Gardens (Сади на вулиці Принцес) — популярним місцем відпочинку місцевих жителів й туристів, розташованим між Старим і Новим містом. І перший, хто заволів нашу увагу перед входом до парку, був музикант в національному шотландському костюмі, який грав на волінці (фото). Трохи про національний костюм шотландців: до його основних елементів належать **кілт** (чоловіча спідниця з картої вовняної тканини тартан, яку ми знаємо як «шотландка»), **спорран** (поясна сумка-кошель), **хоси** (чоловічі шкарпетки до колін), вовняний **берет** (з пером або помпоном), **куртка**, а також можуть бути присутніми картата **накидка** (знайома нам як плед) та **шпилька для кілта**. Цікаво, що кілт пов'язаний з багатовіковою традицією та символізує національну гордість і чоловічу гідність, свободу духу (і тіла!). Надалі ми частенько зустрічали таких музикантів — і молодих, і літніх чоловіків — в тих місцях, де багато людей, пере-

Музикант в національному шотландському костюмі

важно гостей міста, які своєю грою створювали особливу національну атмосферу...

У перший день не обійшлося без несподіванок. Сонячна тепла погода сприяла прогулянці в центральному парку, згодом ми присіли на лавку відпочити (адже валізи все ще були з нами), спокійно розмовляли, спостерігали за відвідувачами парку, ділилися приємними враженнями, як раптом... **ВИБУХ!** Я аж підскочила від несподіванки, але ж я не в Харкові — я в Единбурзі! Цікаво, що інші люди продовжували спокійно гуляти і не звертали увагу на ви-

бух (скоріше звернули увагу на мене!). Виявляється, в Единбурзі є давня традиція щодня о 13:00 (крім неділі, Великодньої п'ятниці та Різдва) стріляти з гармати — цю традицію називають One o'Clock Gun. Таку ідею приніс підприємець Джон Г'юїт в 1846 році, а перший постріл прозвучав у 1861 році з бастіону Half Moon Battery. Час встановлювався синхронно із падінням кулі часу (time-ball) на монументі Нельсона на Calton Hill. Куля часу раніше була життєво важливою для кораблів у порту Лейт для налаштування годинників для навігації, оскільки її піднімали та опускали рівно о 13:00. А гарматний постріл допомагав кораблям у туман встановити точний час. Традиція збереглась до теперішнього часу, тільки задля запобігання сильного шуму використовують менш галасливі набої, тож постріл досі чують кораблі, а також люди в центрі міста (де власно ми на той час і перебували).

Згадавши давню традицію міста, продовжу невеличкий екскурс в історію самого Единбургу. Його формальне заснування пов'язують з ім'ям Едвіна, короля Нортумбрії, який жив у VII столітті. Місто розташоване на східному узбережжі Шотландії (територія Шотландської низовини) на південному березі затоки Ферт-оф-Форт, друге за величиною після Глазго, кількість його населення сьогодні наближається до 500 тисяч. В Единбурзі чудово поєднуються території Старого міста (Old Town) та Нового міста (New Town).

Старе місто — середньовічний район із вузькими звивистими вуличками, численними таємничими підземеллями й закутками, вузькими проходами, що несуть в собі легенди, високими будинками та спорудами часів Реформації з чорного вулканічного каменю з гострими шпильми веж. Тут розта-

шовані найстаріші споруди столиці, здавалося, що кожна будівля — архітектурна пам'ятка, серед яких: **Единбурзький замок**, перші згадки про який відносяться до 1093 року (ми побачили його високо на скелі, прогулюючись центральним

Единбурзький замок.
Вид з Центрального парку

парком) — збудований на згаслому вулкані *Castle Rock*, і останнє він вивергався приблизно 340 мільйонів років тому. Це одне з найстаріших постійно населених місць у Великій Британії — археологічні знахідки свідчать про поселення ще в II столітті н.е.; **Кафедральный собор Святого Джайлза** (1124) — він належить Шотландській пресвітеріанській церкві, знаходиться в центрі **Королівської милі** (The Royal Mile) і є окрасою

Вулиця Королівська Миля

на маршруті від Единбурзького замку до **палацу Голірудгауз** (1501) — офіційної резиденції монархів у Шотландії. А ще на Королівській милі знаходиться відома своїм сучасним архітектурним виглядом і концепцією відкритості для громадськості будівля **Парламенту Шотландії** (2004), перед якою серед прапорів держави та Євросоюзу майорить і синьо-жовтий прапор України.

Серед чорно-сірих вулиць Старого міста одна відрізняється своєю яскравістю — це вулиця

Палац Голірудгауз

Вулиця Вест-Боу

Вест-Боу (West Bow), більш відома як нижня частина культової вулиці Вікторія-стріт (Victoria Street). На витончено вигнутій короткій вулиці Вест-Боу фасади будинків розфарбовані в різноманітні кольори — помаранчевий, блакитний, рожевий... Цю вулицю по праву вважають найкрасивішим та найфотогенічнішим, а тому й найпопулярнішим місцем для фотографів і туристів. Ми теж не змогли її оминати...

Варто згадати, що Единбург будувався на серії пагорбів, зокрема Касл-Рок (Castle Rock), Артурс-Сіт (Arthur's Seat), Калтон-Гілл (Calton Hill). На Касл-Рок ми не піднімалися, споглядали красу Единбурзького замку знизу, а на Артур-Сіт та Калтон-Гілл встигли побувати.

Артур-Сіт, або його ще називають Артурове Сідло — пагорб в центральній частині Единбургу (висота 251 м над рівнем моря), складається з кількох виступів та плавних схилів і по формі нагадує кінське сідло, є залишком стародавнього вулкану, який вивергався на дні моря, лава застигала, утворюючи тверді базальтові породи. Це геологічна пам'ятка національного значення. За легендою це місце — одна з можливих

Панорама Единбургу з Артур-Сіт

локацій Камелоту або спостережний пункт короля Артура, проте історичних підтверджень цьому нема. На пагорбі багато пішохідних доріжок — від легких до крутих, з усіх боків міста, там людно — гуляють літні люди, молодь, родини з дітьми, домашніми улюбленицями, а з його вершини відкривається красива панорама Единбургу.

Калтон-Гілл — оглядовий пагорб

Панорама Единбургу з Калтон-Гілл

в самому серці Единбургу, знаходиться на східному краю Нового міста, поблизу залізничного вокзалу Waverley. Це одна з найвідоміших панорамних точок міста. Тут знаходиться Національний монумент Шотландії, схожий на грецький Парфенон, недобудований. Національний монумент був задуманий як пам'ятник шотландським солдатам і морякам, загиблим у Наполеонівських війнах. Будівництво розпочалося в 1826 році, проте через брак коштів в 1829 році було зупинено, через що його часто називають «Національний сором». Серед ін-

ших пам'яток на пагорбі знаходяться пам'ятник Нельсона (Nelson Monument) — вежа з круглими сходами всередині — була побудована на честь адмірала Нельсона; Міська Обсерваторія (City Observatory) — астрономічна обсерваторія з куполом, у якій зараз діє культурний центр та галерея. Тут багато пішохідних стежок, і це одне з найулюбленіших місць для ранкових пробіжок, пікніків і фотосесій, особливо красиво на світанку та заході сонця. З погодою нам пощастило менше — прогулюючись по пагорбу, ми попали під зливу, а оскільки парасолька — річ в Шотландії марна (бо з такими вітрами все одно мокрий до нитки), нас та інших відвідувачів прихистило дерево з розлогим гіллям. Але враження все одно залишилися чудові — з нього

нам відкрився вражаючий вид на Старе й Нове місто. До річч, при вході на пагорб ми побачили меморіальну дошку правителю України святому Володимирі Великому до 1000-ліття християнства в Україні — від українців в Шотландії.

(Продовження в наступному випуску)

Національний монумент Шотландії

Меморіальна дошка Володимирі Великому

ШКОЛА БІБЛІОТЕЧНОГО ЖУРНАЛІСТА

КОЛИ ТЕХНОЛОГІЇ ЗУСТРІЧАЮТЬСЯ З БІБЛІОТЕЧНОЮ ДУШЕЮ: НОТАТКИ З ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

У час, коли бібліотекар стає не лише зберігачем знань, а й медіатором, важливо відчувати пульс сучасності — і вчитися тримати ритм. Саме з таким настроєм я відкрила для себе XIV онлайн-школу бібліотечного журналіста.

Весна 2025 року озвалася не лише теплом і цвітом, а й новим професійним викликом, що надихнув і змусив замислитися: чи справді штучний інтелект — лише модна примха, чи вже невідвротна необхідність у світі бібліотечних медіа? Саме цій темі — «Штучний інтелект у бібліотечних медіа: тренд чи необхідність?» — була присвячена XIV Всеукраїнська онлайн-школа бібліотечного журналіста, до участі в якій мені пощастило долучитися вдруге.

Ці чотири дні — з 20 по 23 травня — стали подорожжю у світ нових смислів, де переплелися філософія і практика, мрії і алгорит-

ми. У центрі обговорення — штучний інтелект: невтомний помічник чи потенційна загроза? А можливо, ще один інструмент у руках креативного бібліотекаря? Відповіді шукали разом — через лекції, діалоги, рефлексії.

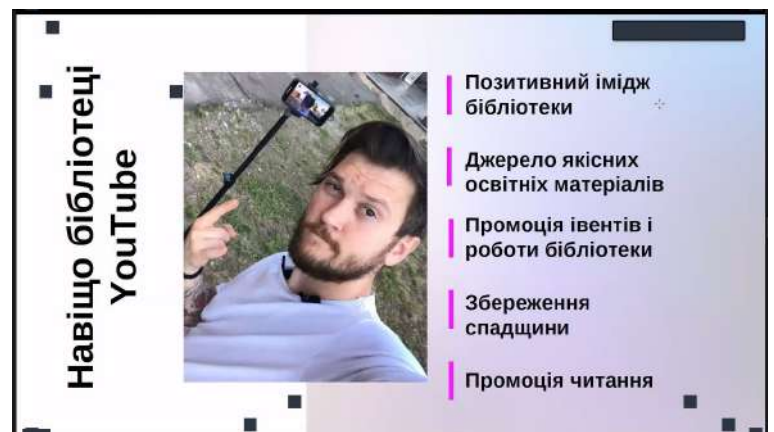
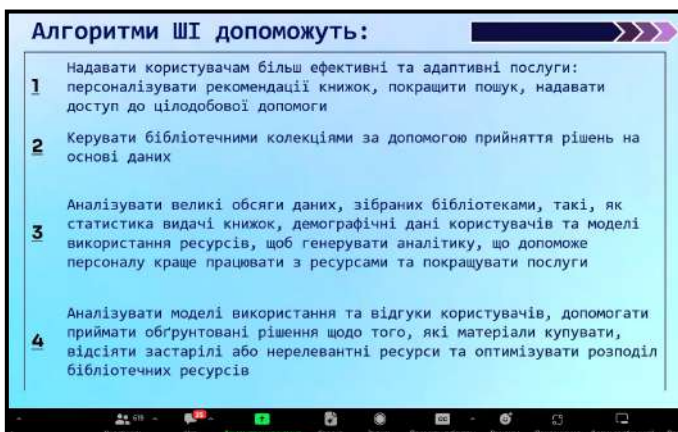
Справжнім відкриттям став практичний курс, присвячений YouTube як потужному засобу формування бібліотечного медіа-контенту. Його автори — Анастасія Літашова, заступниця директора Луганської обласної універсальної наукової бібліотеки, та Роман Міронов, бібліотекар і контент-менеджер бібліотечного ютуб-каналу — ділилися не просто знаннями, а власним досвідом. Ми вчилися бачити YouTube не як платформу для розваг, а як нову сцену для бібліотечного голосу.

Як створити канал, який зацікавить користувача? Як упакувати ідеї у формат, зрозумілий гля-

дачу? Як аналізувати, просувати, залишатися вірним цінностям і водночас бути сучасним? Ці питання перетворювалися на практичні завдання: ми проектували канали, обговорювали концепції, вчилися, по-милялися, надихалися одне одним.

Ця школа залишила по собі не лише нотатки й скріншоти з презентацій. Вона подарувала відчуття, що штучний інтелект — це не загроза, а можливість. Не заміна людини, а партнер у новому медіасвіті. Але й виклик — для етичного використання інструментів штучного інтелекту, для професійного зростання, для внутрішньої готовності бути частиною змін.

Майбутнє бібліотечної медіа-освіти — у тонкому балансі між людською творчістю та машинною потужністю. І саме бібліотекарі можуть стати одними з тих, хто з'єднає ці два світи.

ЛЯЛЬКА З ХАРАКТЕРОМ І КНИГОЮ: ЦИФРОВА ІСТОРІЯ БІБЛІОТЕКАРЯ

«Це точно я?!» — саме така думка майнула, коли я вперше побачила свою цифрову ляльку, створену за допомогою штучного інтелекту.

Із ChatGPT я знайома вже давно — допомагав і з текстами, і з натхненням. Але нещодавно, під час XIV Всеукраїнської онлайн-школи бібліотечного журналіста, відкрилася нова грань його можливостей — несподівано творча й навіть трохи чарівна. Виявилося, що за допомогою цього інструмента можна створити... персоналізовану ляльку! Таку собі мініверсію себе — в арт-стилі, із характером, хобі, навіть із улюбленим кольором одягу.

Ну як тут встояти? Я вирішила спробувати — і тепер хочу поділитися цим кумедним, трохи казковим, але абсолютно реальним досвідом.

Як створити власну ляльку з ChatGPT:

- * Зайти на сайт ChatGPT.
- * Завантажити своє фото.
- * Детально описати, якою ви хочете бачити свою ляльку: стиль (Barbie, Bratz тощо), риси обличчя, хобі, кольори одягу, дизайн коробки — усе, що робить вас унікальною.

Щоб отримати зображення, я написала ось такий запит (пропт): «Згенеруй мені трендову маленьку ляльку-дівчинку Bratz — мене. Очі карі, виразні, волосся русяве, середньої дов-

жини, губи трохи пухленькі рожеві. Я працюю бібліотекарем у медичній бібліотеці, читаю книги, працюю за комп'ютером, люблю в'язати гачком. Одяг класичний, у жовтих тонах. Помісти ляльку в коробку з прозорим віконцем, всередині — полички з книгами, квіти, ноутбук. Фон — світло-рожевий, класичний. На коробці напиши моє ім'я — *Oleksandra* — гарним англійським шрифтом».

Через 20 хвилин я тримала перед очима... себе. У коробці. Маленьку. Стильну. Бібліотечну. І, знаєте, це було неймовірно приємно!

Такий формат — не просто розвага. Це творчість, яка об'єднує людину й технологію, фантазію та реальність. Цифрова лялька може стати чудовим подарунком, родзинкою на бібліотечному заході, частиною майстер-класу чи проєкту. А ще — гарною нагадкою про те, що навіть у високих технологіях є місце для душі й тепла.

PS: Ідея з цифровими ляльками може стати справжньою знахідкою для бібліотеки! Уявіть інтерактив для молоді: кожен охочий створює свою «бібліоляльку», презентує себе у вигляді стилізованого образу, додає хобі, читацькі вподо-

бання — і вся ця краса перетворюється на яскраву виставку або онлайн-галерею.

А ще це може бути чудовим способом промоції бібліотекарів: сучасні, творчі, щирі — у вигляді колекційних ляльок у коробках із книгами, ноутбуками, чашками кави й натхненням. Така ініціатива точно не залишиться без уваги! Це може бути не лише елемент іміджу, а й частина бібліотечної експозиції, сторінки на сайті чи навіть фотозони для заходів.

Бо сучасна бібліотека — це простір, де живе і стиль, і душа.

НАТХНЕННЯ

НЕОЧІКУВАНЕ НАТХНЕННЯ: БАРБІ У МОЄМУ ЖИТТІ

Моя історія з Барбі почалася не в дитинстві, як у багатьох, а в кінці лютого 2023 року. Тоді мій знайомий зі Львова зробив мені неочікуваний подарунок на день народження — шарнірну сучасну Барбі, саме ту, про яку я давно мріяла.

Згодом ляльки й фотографування стали для мене не просто хобі, а підтримкою у важкі воєнні часи. Барбі подарували мені натхнення і нове коло чудових людей. Я раптом відкрила для себе цілий всесвіт колекціонерів, і не лише в Україні, а й далеко за її межами. Виявилось, що дорослі теж граються ляльками і для багатьох із них це така ж розрада, як і для мене.

Так склалося, що значна частина моєї колекції — це саме подарунки. А ще мені пощастило — мій друг розділяє моє захоплення. І кожна лялька має свою, іноді дуже незвичну, історію.

Ось, наприклад, досить рідкісна в Україні Барбі Принцеса Ірландії. Лялька знайдена в Пенсильванії та стала подарунком на річницю.

А ще є лялька, яку я виграла в фото-конкурсі, і вона приїхала до мене із Великої Британії.

Барбі 1989 року врятована з барахолки в Полтаві — зламану, пошарпану часом, але я її відреставрувала і тепер це одна з моїх найулюбленіших ляльок.

Портретна лялька однієї з сестер Олсен (акторки-близнючки Мері-Кейт та Ешлі Олсен), теж відреставрована та приведена до ладу.

Є ще Барбі-мандрівниця, що гостювала у Харкові взимку 2025-го, а потім вирушила в подорож іншими містами України.

Красуня Барбі-афроамериканка, подарована мені на цьогорічний день народження.

Зараз у цьому захопленні для мене тісно сплелось багато чого: і світла ностальгія, і творчість, що рятує, і нові зв'язки, які виникають з найнесподіваніших приводів.

Перша сучасна Барбі

Барбі 1989 року

Барбі-мандрівниця

Виграна Барбі

Барбі - принцеса Ірландії

Афро-Барбі

Барбі - одна з сестер Олсен

ХРОНІКА ПОДІЙ

Школа лідерства для аспірантів

Школа лідерства для аспірантів є важливою ініціативою бібліотеки, яка забезпечує заходи необхідних робіт з цифрового розуміння та оцінювати цифрові ресурси, ефективно використовувати їх та пропонувати рішення. Школа лідерства для аспірантів є важливою ініціативою бібліотеки, яка забезпечує заходи необхідних робіт з цифрового розуміння та оцінювати цифрові ресурси, ефективно використовувати їх та пропонувати рішення.

Активну участь в організації Школи взяла й директорка Наукової бібліотеки ХНМУ Ірина Киричук. Спікерами Школи лідерства для аспірантів виступали фахівці з різних країн (Україна, Франція, Великобританія), у тому числі й співробітниця Наукової бібліотеки: заступниця директорки з IT формування бібліографічного відділу Світлана Кравченко та заступниця директорки з інформаційно-аналітичної роботи Ольга Курч. Участь в Школі лідерства стала гарною нагодою для аспірантів з різних країн.

ТРАВЕНЬ-ЧЕРВЕНЬ 2025 У СВІТЛІ ПОДІЙ

8–9 травня в Харкові відбулася Міжнародна науково-практична конференція «Другі наукові читання пам'яті професора Д.О. Альперна: актуальні питання патологічної фізіології» (онлайн). Організаторами заходу виступили Харківський національний медичний університет, Польське лікарське товариство та Наукове товариство патофізіологів України.

Серед учасників конференції — науковці, викладачі, практикуючі лікарі, а також представники бібліотечної спільноти. Наукову бібліотеку ХНМУ представили директорка Ірина Киричок та завідувачка відділу зберігання фондів Тетяна Костюкевич. У своїй доповіді вони висвітлили рідкісні матеріали з фондів бібліотеки, що проливають світло на маловідомі сторінки історії.

Матеріал, підготовлений на основі архівних документів і спеціалізованих бібліографічних джерел, викликав інтерес у наукової аудиторії та вкотре підтвер-

див значущість бібліотеки як джерела наукової і історичної інформації.

З доповіддю можна ознайомитись в Репозитарії ХНМУ <https://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/36065>

Киричок І. В. Перші видання підручника «Патологічна фізіологія» професора Д.О. Альперна українською мовою: втрачені чи навмисно забуті? / І. В. Киричок, Т. В. Костюкевич // Другі наукові читання пам'яті професора Д. О. Альперна: актуальні питання патологічної фізіології: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Харків, 8–9 травня 2025 року / ред. кол. В. М'ясоєдов, В. Костевіч, Р. Вастьянов [та ін.]. – Харків : ХНМУ, 2025. – С. 14–17.

Усі матеріали конференції за посиланням <https://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/36047> :

Другі наукові читання пам'яті професора Д. О. Альперна: актуальні питання патологічної фізіології : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Харків, 8–9 травня 2025 року / ред. кол. В. М'ясоєдов, В. Костевіч, Р. Вастьянов [та ін.]. – Харків : ХНМУ, 2025. – 146 с.

12 травня в Харківському національному медичному університеті пройшов День турботи про ментальне здоров'я — подія, що стала частиною Місячника обізнаності про ментальне здоров'я.

Програма дня була насиче-

ною та орієнтованою на різні вікові групи.

Зранку представники Студентського самоврядування та Профспілки студентів ХНМУ провели руханку для дітей і підлітків, щоб налаштувати їх на позитивний настрій. Потім учасники взяли участь у пізнавальній вікторині «Скарб емоцій», де в інтерактивній формі знайомилися з темами емоцій, дружби та самотурботи. Усі учасники отримали смачні та корисні фітнес-ласощі як приємне заохочення.

Особливої уваги заслуговує арттерапевтичний майстер-клас «Кольори добра: петриківський розпис для гарного настрою», який провела директорка Наукової бібліотеки ХНМУ Ірина Киричок разом із колежанками. Під час заходу діти, підлітки й дорослі знайомилися з основами петриківського розпису, вчилися виражати емоції через творчість і знімати психологічне напру-

ження за допомогою мистецтва.

Завершенням майстер-класу стали подарунки від Профспілки співробітників ХНМУ — набори пензлів і фарб, що стануть у пригоді для подальших творчих занять.

27 травня маленькі пацієнти Обласної дитячої клінічної лікарні отримали не просто цікаву зустріч, а справжнє свято тепла — як у прямому, так і в переносному сенсі.

Команда волонтерського сектору «Era Caritas» ГО «Студентське самоврядування ХНМУ» спільно з Науковою бібліотекою ХНМУ за підтримки кафедри педіатрії №1 та неонатології (керівник — професорка Маргарита Гончарь) провели навчально-розважальний захід на тему «Терморегуляція».

Волонтери просто й доступно розповідали дітям, як наше тіло підтримує температуру, чому ми

мерзнемо або пітніємо, як реагуємо на спеку й холод. Було не лише цікаво, а й дуже весело: діти проводили досліди з теплопровідністю, вимірювали температуру в різних умовах, грали в тематичні ігри, що допомогли краще зрозуміти, як працює «внутрішня система кондиціонування» нашого організму.

Цей день став ще одним доказом того, що знання, подаровані з любов'ю, здатні зігріти, підтримати й надихнути.

Щира активність і взаємна підтримка — це саме той зв'язок, який поєднує студентів, викладачів, бібліотекарів та маленьких слухачів у спільній справі добра.

Бо знання — це не лише про підручники. Це про серце, яке поруч.

28 травня Наукова бібліотека ХНМУ знову перетворилася на територію творчості, тепла й підтримки. У рамках проєкту «Місячник обізнаності про ментальне здоров'я» для студентів було проведено арттерапевтичний майстер-клас «Магія петриківського розпису».

Цього разу бібліотекарі знову довели: бібліотека — це не лише місце для читання й навчання, а й простір, де дбають про психологічний комфорт, надихають і підтримують.

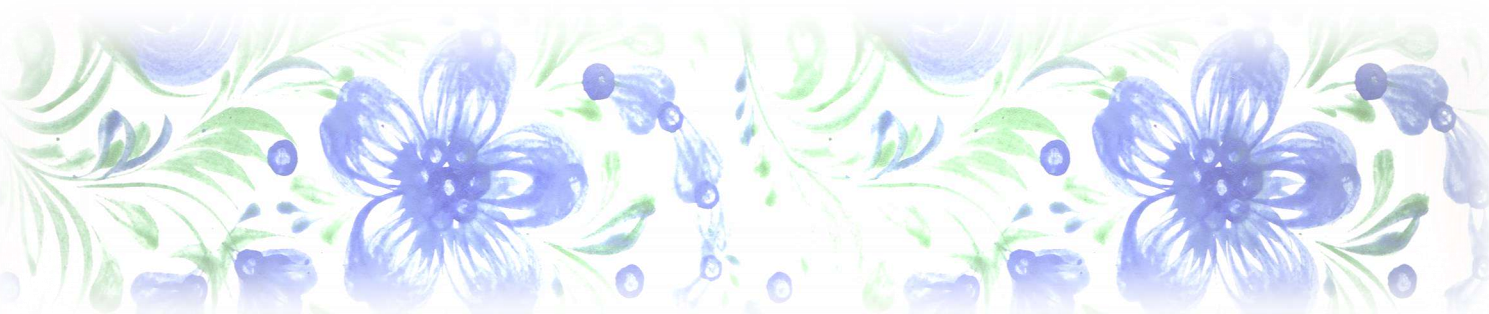
Учасники знайомилися з традицією петриківського розпису, відкривали в собі творчий потенціал, а головне — відновлювали внутрішню рівновагу за допомо-

гою мистецтва.

Тепла, невимушена атмосфера сприяла щирому спілкуванню та емоційному розслабленню. Студенти ділилися враженнями, дякували організаторам і з усмішкою демонстрували власні роботи.

Цей майстер-клас став ще одним яскравим епізодом у низці заходів, що вже стали доброю традицією бібліотеки — подій, яких студенти щиро чекають і які залишають по собі слід натхнення та гармонії.

КОНТАКТИ:

м. Харків,
пр. Науки, 4

e-mail: oa.rusanova@knmu.edu.ua

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Киричок І.В. (головний редактор)

Русанова О.А. (відповідальний редактор)

Красюкова О.О. (редактор)

